

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

TEATAJA

IGA LIIGE LOEB! ILMUB AASTAST 1926. 4 / 2024

Ivo Värk:

Kaitsevägi püsib tugev
tänu ettevõtjatele

50+

TÖÖTAJAGA
ETTEVÕTJA, KAS
VILEPUHUMISE
TEAVITUSKANAL
ON LOODUD?

EESTI KONKURENTSI-
VÕIME JÄTKAB
ALLAKÄIGUTREPI

TURVAAUDIT
LEIAB RISKID

Kaitsetahe pole ainult Kaitseministeeriumi või Kaitseväge asi

Kaitseväest ja sellega seonduvast on olnud viimastel aastatel palju juttu. Alates kaitsetahtest ja julgeolekumaksust kuni Kaitseväge juhataja vahetumiseni. Kuid eri väeliikidesse näeme sisse harva. Üks neist on merevägi, mille mitmekülgsed tegevused pakuvad meile igapäevast turvalisust nii merel kui ka väikesaartel.

Kommodoor Ivo Värk
värske mereväe juhina
tänavu 28. juunil
Miinisadamas kõnet
pidamas. Fotod: Eesti
Kaitsevägi

Mereväge juhhib alates 28. juunist kommodoor Ivo Värk, kes intervjuu tegemise ajal juuli lõpus oli ametis olnud ligi ühe kuu. Eelnevalt teenis Värk Kaitseväge peastaabi analüüsi- ja planeerimis-osakonna ülemana, kuid riiki on ta teeninud alates 1992. aastast, seega juba enne seda, kui merevägi 1993. aastal taasloodi.

Kuidas on esimene kuu mereväe ülemana möödunud?

Aktiivset tööd on olnud viimased kaks nädalat. Enne seda õnnestus puhata esimest korda sellel aastal. Uues rollis on huvitav ja tegevust on olnud palju. Nende kahe nädalaga olen saanud allüksuste ülematelt ülevaate sellest, millises seisus on erinevad mereväe osad. Meil on näiteks ka kahe laeva komandörid vahetunud. Kokkuvõttes on olnud palju positiivset, aga ka üht-teist negatiivset. Kuid seda tuleb alati ja igas rollis ette, tuleb lihtsalt lahendused leida.

Olite viis aastat mereväest kaugemal, kas mere juurde oli hea tunne tagasi tulla?

Ikka on hea tunne! See käib teenistuse juurde, et liigud ühelt ametikohalt teisele. Mulle on üks minu endine ülem targasti öelnud, et on vähem meeldivaid ja rohkem meeldivaid ametikohti. Kuid selleks, et liikuda karjääris headele kohtadele, tuleb ka vähem meelepärastel vaeva näha.

Olen õppinud, et need ametikohad, mis tunduvad alguses ebameeldivad, omandavad ära minnes uue tähenduse. Sa hindad neid palju kõrgemalt, kui nendele rollidele asudes, ja saad kogemused rikastavad oluliselt. Ehk ei saa väita, et on justkui halvad või head ametikohad, vaid väljakutsed on erinevad.

Kas meil on piisavalt noori, kes valivad sõjaväelise elukutse?

Väljakutseid on minu töös palju, kuid tõsiseid on mitu. Üks nendest on personal. Inimesed on meie suurim väärtus ja meil on inimeste leidmisega suur probleem. Inimesi on meil kogu aeg nappinud ja mida aeg edasi, seda rohkem. See tuleneb suuresti riigi demograafiast ja puudujääk ei ole ainult meil, erasektoris on sarnane probleem – võistleme kõik nende noorte, ilusate ja tugevate pärast. Meie probleem on veel see, et me ei saa otse tänavalt võtta. Kandidaatidele on mitu eeltingimust, mis peavad olema täidetud. Ma võrdleks tegevvaälast arstiga, sest valitakse elukutse ja õppeprotsess on ajamahukas.

KAUR ORGUSAAR
Kaubanduskoja
kommunikatsiooni-
ja arendusjuht

Kas teadsid?

Alates 1992. aastast Kaitseväs teeniv kaptenleitnant Ivo Värk on õppinud Ameerika Ühendriikide mereväe staabikolledžis ja Saksamaal Mürwiki mereakadeemias. Ta on teeninud komandörina mereväe sõjalaevadel, juhtinud mereväe operatsioonistaapi ja panustanud vanemstaabiohvitserina NATO mereväekomponendi Northwoodi staabi töösse. Samuti on Värk juhtinud mereväe staapi ja selle planeerimisjaoskonda. Veel on ta olnud lektor Balti Kaitsekolledžis.

- Viimase kahekümne aasta jooksul on Eesti vetest leitud ja kahjutuks tehtud üle 1300 lõhkekeha.
- Mereväs on kokku pea 300 ajateenijat.
- Ajateenistus kestab mereväs 11 kuud. Teenistus algab sõduri baaskursusega rannikukaitse divisjonis, pärast jaotuvad nad kas kaldal või laevadel paiknevate ametikohtade eriala kursustele.
- Mereväe laevade kodusadam on Põhja-Tallinnas asuv Miinisadam.
- Eesti mereväe põhiülesanne on riigi sõjaline kaitse merel ja merelt lähtuvate ohtude vastu. Selleks on merevael kolm peamist sõjalist võimet: mereolukorratadlikkuse loomine, miinisõda ja pealveetõrje. Kuna meri on rahvusvaheline keskkond, täidab Eesti merevägi oma põhiülesannet koostöös liitlastega. Lisaks valvab merevägi Eesti merepiiri, osaleb otsingu- ja päästetöödel, vastutab merereostuse avastamise ja likvideerimise eest Eesti merealal ning tegeleb miinitõrjega.

Meil on teatav merepimedus. Eesti lipu all olevaid laevu on juba väga vähe.

Ei ole just eriline lohutus, aga me ei ole selle probleemiga üksi. Ka näiteks Ameerika Ühendriigid, kes on seni peaaegu alati saanud öelda, et neil ei ole inimestest puudu, on nüüd selle murega silmitsi.

Kas Kaitseväega saaks ka siis liituda, kui inimene ei ole värskest ajateenistusest tulnud, kuid siiski sooviks panustada?

Muidugi, me leiame kõigile rakenduse. Ohvitseri ja allohvitseri karjäärimudelisse saab alati siseneda. Nende jaoks, kellel on kõrg- või kutseharidus, ei ole ümberõpe üldse keeruline. Samuti on keskharidusega inimestele Kaitseväega liitumine igati tehtav. Me saa ega tohi välistada mingeid vanusegrupe – see kehtib ka erasektori kohta. Kui inimesel on oskused, siis vanus ei mängi enam olulist rolli. Me peame tervet ühiskonda kaasama.

Mis lisaks personaliprobleemidele on need tõsised väljakutsed, mida enne mainisite?

Minu kui mereväe ülema jaoks on laevade väljavahetamine väga-väga kriitiline. Kui laevu ei ole, siis ei ole ka mereväge. Meil on praegu kaheksa laeva ja neist kaks vajaksid kiiremas korras väljavahetamist. Mingil ajal on aga vaja need kõik välja vahetada ning see muutub aina akuutsemaks. Probleem on ka see, et meie laevaklassid on erinevad, mis teeb logistika keeruliseks ja kalliks. Laevastik oli tegelikult aasta alguses suurem, meil oli kümme alust, millest kaks kõige uuemat andsime kevadel üle Ukrainale mereväele. Eesmärk peaks olema, et leiame võimalused ja vahendid, et kümne aastaga laevastik ära uuendada.

See on kriitiline vajadus, sest kui me lähema aasta jooksul sellega tegelema ei hakka, siis peame panema elukaare lõpul olevad laevad seisma. Kuid ei praeguses ega tuleviku julgeolekukeskkonnas pole aktsepteeritav 40% väiksem laevastik. Siis kannataks otseselt võimekus pakkuda kriitilisi teenuseid alates mereolukorratadlikkuse loomisest kuni merepäästevõimekuseni. Seega ei kannata ainult sõjaajaülesannete täitmine, vaid ka rahuaja ülesannete tagamine.

Eks proovikive on veelgi, kuid laevad ja personal on peamised mured, mis süvenevad kiiresti ning vajavad ajakohast reageerimist.

Millised on mereväele usaldatud ülesanded?

Peale mereväe keegi sõjaliste ülesannetega merel ei tegutse. Mereväe peamised sõjalised ülesanded on tegevusvabaduse tagamine või selle

Mereväelased laskeharjutustel.

piiramine merel, kasutades selleks kõiki laevu ja relvasüsteeme. Ja muidugi alaliselt kõigi mereliste tegevuste aluseks oleva olukorradealikkuse loomine, mille osaks on luure- ja seiretegevused.

Lisaks on mereväel rahuaegsed ülesanded. Näiteks merepiirivalve, reostustõrje, korrakaitse väikesaartel jm tegevused, mis tulid üle Politsei- ja Piirivalveametilt. See on kindlasti positiivne, et meil on lisaülesandeid, sest oleme nii rohkem pildis, aga saame anda ka ühiskonnale tagasi. Kodaniku jaoks ei ole lõpuks vahet, kes teeb reostustõrjet või aitab hädaolukorras, niikaua, kui abi tuleb ja on asjakohane.

Siit ka laevade olemasolu kriitilisus – kui meil neid ei ole või need on sunnitud seisma kai ääres, siis on ohus ka nende elud, kes purjepaadiga merel õnnetusse satuvad ning abi ootavad.

Ühiskonnas on päevakajaline teema riigikaitsega seotud kulutused ja vahendite puudus, mis tundeid see tekitab?

Minu kui sõjaväelase jaoks on see murekoht. Riik on erinevates aspektides muutunud oluliselt õhemaks, konsolideerinud ja ka optimeerinud. On mõistetav, et kulusid tuleb kokku hoida, kuid Kaitseväge puhul ei ole see adekvaatne. Ma saan julgelt väita, et selleks, et Kaitseväge oleks efektiivne sõja ajal, peame tegema üsna ebaratsionaalseid otsuseid rahuajal.

Ma võrdleks tegevväelast arstiga, sest valitakse elukutse ja õppeprotsess on ajamahukas.

Kaitseväge on midagi sellist, mis tavapärase mõistuse mõttes on ebaratsionaalne. See on üledimensioneeritud ja peab omama väga suuri reserve, kuid seda seetõttu, et saaksime kriisis ja sõjaajal reageerida ning pidada ka jätkusuutlikke lahinguid. Selleks peabki olema inerts suur, mis rahuajal on kallisk. Kui oleme liiga õhukesed, siis me ei suuda reageerida ega olla enese kaitsmisel jätkusuutlikud.

Millised on teie igapäevased ülesanded juhina ning kas ja kuidas need erinevad tsiviilmaailma juhi väljakutsetest?

Juhtimisalased väljakutsed, ma usun, on täpselt samasugused. Kaitseväes on osaliselt rohkem piiranguid. Mul ei ole siin sellist tegevusvabadust näiteks personali värvates, roteerides, motiveerides nagu tsiviilis. Samamoodi käib igasugune kapitali kasutamine väga selgete reeglite kohaselt, mis ühtepidi tagab teatava läbipaistvuse ja korrapä-

rasuse, kuid dünaamilises olukorras ei ole paindlikkust ning võimalusi raha vajaduse korral mujale suunata, vähemasti mitte kiiresti.

Milline on meie julgeoleku olukord üldiselt?

Suuresti Ukraina sõja tõttu on NATO oluliselt muutunud. See ei ole enam see sama organisatsioon, mis viis aastat tagasi. NATO on palju teadlikum, kiirem ja võimekam ning Läänemere-äärsed riigid pühenduvad palju rohkem kaitsele. See on loonud ka paremaid võimalused koostööks. Meil on ka väga head plaanid võimaliku agressiooni suhtes.

Saan öelda, et keskkond ei ole tavapärasest kuidagi ärevam. Me näeme ja jälgime liikumisi Läänemeres, mis näiteks toetavad Süürias toimuvat, aga ka venelaste tegevusi Aafrikas. Kuid kuna merel kehtivad reeglid on teistsugused, siis tuleb ka ohte teistmoodi hinnata. Näiteks on täiesti aktsepteeritav see, et vastane sõidab sinu piirialadest läbi – see on rahvusvahelise õigusega lubatud. Seal on omad reeglid, kuid üldiselt ei tähenda see kohe agressiooni või tavapärasest ärevamaid hetki.

Milline on koostöö ettevõtjatega?

Väga hea. Tervikuna on Kaitseväest aina rohkem tugiteenuseid suunatud era- sektorile, mis ühtepidi on igati tervitatav, kuid tekitab mulle kui kaitsevälasele ka muret. Mure on peamiselt just selles suhtes, et kuna igasugune äritegevus on ja peabki olema optimeeritud, siis ei ole enam erineva varustuse suuri laovarusid. See aga kaotab ära paindlikkuse sõjaolukorras reageerida. Kui 2021. aastal oli üks kaubalaev Suessi kanalis kinni, siis see tekitas peavalu üle terve maailma.

Kui oleme sõjas, siis tekib sarnane probleem – tarneahelad katkevad ja vajalikke varuosi või muud varustust ei saa enam kiiresti kätte. Kui need on laos, siis on ahel kiire ja paindlik. See on igasuguse sõjalise jõu eripära – et olla efektiivne sõjaolukorras, peame olema ebaefektiivsed rahuajal.

Selge on ka see, et Kaitseväge ilma ettevõtjate toeta hästi püsti ei püsi, seda alates pakutavatest teenustest kuni inimesteni, kes peavad osalema õppekogunemistel.

Ka meie uued laevad võiks osta Eesti ettevõtjaltelt. Siin on muidugi mitu probleemi, sest meil toodetakse praegu peamiselt väikelaevu ja puudu on ka oskusteabest sõjalaevade ehituses, kus on palju spetsiifilisi teadmisi. Teadmised sõjalaevade ehitamisest – näiteks tehnilist teadmist sisse ostes või mõne suurema sõjalaevu ehitava välisettevõttega koostööd tehes – tuleb tuua Eestisse, sest laevaehitajad on meie riigis väga

Kommodoor Ivo Värk arvab, et mereväes vaja minevad uued laevad võiks osta Eesti ettevõtjatelt. Selleks on aga vaja Eestisse tuua spetsiifilist oskusteavet sõjalaevade ehitamise kohta.

Mereväe ülema vahetustseremoonial langetati miiniveeskaja Wambola mastist endise mereväe ülema Jüri Saska vimpel ja kingiti see talle mälestuseks.

tublid ja tegusad. Kui suudame kasvõi osa laevade ehitusest meie majandusse tuua, siis on sellest kõigile kasu.

Milline on ettevõtjate roll sõjaajal?

Kui ettevõtja suudab sõjaajal jätkata tegevustega, mida teeb ka rahuajal, siis on juba väga hästi. Kaitseväe, aga ka riigi vaatepunktist peab ühiskond võimalikult suures mahu normaalselt edasi tegutsema. Seda ei ole kerge saavutada, kuid igasugust panust sellesse ei saa alahinnata.

Aina rohkem räägime, et ettevõtjad peaks inimesi värvates eelistama ajateenistuse läbinud noori. Mis on

ajateenistuse läbinud noore eelis?

Nagu ka enne mainisin, ei ole meil enam väga suurt luksust valida ainult noori. Järelikult saab neid plusse üldistada tõenäoliselt kõigile – neile, kes on just värskest ajateenistuse läbinud, ja ka neile, kes teenisid aastaid tagasi.

Ajateenistuse läbinud inimesed on iseseisvamad, minu hinnangul ka kodanikuna ühiskonnas küpsemad ning oskavad hinnata oma kaaslaste tugevusi ja nõrkusi. See omakorda võimaldab neil paremini tulla toime olukordades, kus on kõrgem stressitase või vaja teha kiireid otsuseid.

Paljud saavad Kaitseväes oma esimese juhikogemuse. See annab neile

enesekindluse ja julguse otsustada, mis on universaalne omadus nii Kaitseväes kui ka tsiviilmaailmas.

Kuidas innustada noori parema meelega ajateenistusse minema?

Ajateenistus ei ole vabatahtlik, see on meeste kohustus ning naistele võimalus. Kui me soovime kodanikuna turvatunnet, siis me peame sinna ka ise panustama. Ei saa nii, et osa panustavad ja teised seda teha ei soovi. See on sotsiaalsete kokkulepete küsimus.

Samamoodi ei ole kaitsetahe ainult Kaitseministeeriumi või Kaitseväe asi. See on terve riik kokku – selleks, et me ühiskonnana tahaksime riiki kaitsta sõjaolukorras, peame tahtma siin ka elada. Veelgi enam, meil peab siin hea olema. Kaitsetahe ja soov panustada tekib meie igaühe endi sees, sellele peaksid tähelepanu pöörama ka kõik rahvasaadikud, et ühiskonna heaolu kasvaks, sest seeläbi kasvatame otseselt inimeste soovi panustada rasketel hetkedel.

Kas me väärtustame merd ja selle võimalusi piisavalt?

Meil on teatav merepimedus. Eesti lipu all olevaid laevu on juba väga vähe. Kui teenisin komandörina, siis nägin meredel tihti Eesti lipuga laevu, aga nüüd seda peaaegu ei juhtu. Meremajandusega seondud on meil väikesemahuline ega tundu paljudele korda minevat. ■